

STICHTING **pvp**
vertrouwenspersonen in de zorg

pvp krant

26ste jaargang,
winter 2015 -2016

"Hoezo mag dat niet?"

Huisregels.

Duidelijkheid

of betutteling?

Wat mag wel en niet in huisregels staan?

'Huisregels zijn ongelooflijk besmettelijk'

Onderzoek naar huisregels over bezoek en gebruik van eigen kamer

'Elke regel die je niet kunt uitleggen, kan geschrapt worden'

Regels en huisregels, hoe zit dat nou?

"Dit is geen huis, het is een gang met ongekozen burens, een straat zonder brievenbussen. Maar om half elf is het bedtijd voor iedereen volgens de regels van het prikbord...", hoorde ik een cliënt laatst zeggen.

Huisregels. Iedereen die verblijft in een zorginstelling, krijgt ermee te maken. Huisregels regelen bijvoorbeeld op welke tijden bezoek welkom is, of je wel of niet mag roken op de afdeling, hoe laat er wordt gegeten en op welke tijd het rustig moet zijn. Huisregels kunnen, zoals Rick Mentjox (bestuurder van ggz-instelling Emergis) in deze krant aangeeft, veiligheid bieden. Zeker op afdelingen waar cliënten zijn opgenomen die "verschillend zijn, niet voor elkaar gekozen hebben en zich soms ook nog angstig of gespannen voelen".

Er zijn grote verschillen tussen instellingen. Dat kan rechtsongelijkheid veroorzaken

Meer regelen dan mag

Maar huisregels mogen - volgens de wet - niet meer regelen dan écht nodig is voor een ordelijke gang van zaken. Want ook tijdens een (gedwongen) opname mag je niet zomaar beperkt worden in de zeggenschap over je eigen doen en laten. GGZ Nederland, de branchevereniging voor de ggz, heeft een modelhuisreglement gemaakt. Daarin staat wat instellingen via huisregels mogen regelen. In de praktijk merken patiëntenvertrouwenspersonen (pvp'en) regelmatig dat instellingen huisregels hebben die meer regelen dan mag. Over sommige onderwerpen zijn de modelhuisregels niet duidelijk. Zo regelen ze bijvoorbeeld niet hoe vaak je bezoek mag ontvangen, hoeveel bezoekers er mogen komen en waar je bezoek mag ontvangen. Ook regelen ze niet duidelijk wat je op je eigen kamer wel en niet mag doen. Wij waren nieuwsgierig hoe instellingen met deze regels omgaan. Daarom vroegen pvp'en aan sleutelfiguren op 117 gesloten afdelingen verspreid over heel Nederland naar de regels waar de cliënten mee te maken krijgen.¹

¹ Het gehele onderzoek is te vinden op www.pvp.nl/onderzoek. Een papieren exemplaar opvragen kan via secretariaat@pvp.nl

Rechtsongelijkheid

En wat blijkt? Er zijn grote verschillen tussen instellingen. Zo mag je op de ene afdeling onbeperkt bezoek ontvangen (dag en nacht) en op de andere afdeling is dat maar een paar uur per week. Op sommige afdelingen zijn cliënten vrij om op hun kamer te roken, te eten en te drinken, televisie te kijken, te internetten, seksueel contact te hebben, bezoek te ontvangen enz. Op andere afdelingen mag dat weer helemaal niet of is dat beperkt toegestaan. Dat kan rechtsongelijkheid veroorzaken. Zeker ook omdat cliënten die gedwongen worden opgenomen, vaak niet zelf kunnen kiezen waar ze opgenomen worden. Ze zijn daarmee afhankelijk van de keuzes die instellingen zelf (mogen) maken.

Afschaffen

De pvp komt op voor de rechten van cliënten binnen de ggz en zou graag zien dat er duidelijker (wettelijke) regels komen over wat huisregels wél en niet mogen regelen. Ondertussen kunnen ggz-instellingen met veel huisregels zich afvragen waarom zij bepaalde regels wél opleggen die blijkbaar in andere instellingen niet nodig zijn. Zoals Rick Mentjox in het interview in deze krant al aangeeft: "Elke regel die je niet kunt uitleggen, kan geschrapt worden". Wij zeggen het sterker: elke regel die meer beperkt dan strikt noodzakelijk, moet worden afgeschaft. Natuurlijk moet er wel aandacht blijven voor het voorkomen van wanorde en onveiligheid op de afdeling.

Wij willen de ggz-instellingen in Nederland oproepen om ervoor te zorgen dat cliënten minder overgeleverd zijn aan willekeur.

Regel 't!

Nannie Flim

Bestuurder van de Stichting PVP

Regels in een zorginstelling zijn bedoeld om het verblijf daar zo prettig mogelijk te laten verlopen.

Deze regels worden meestal huisregels genoemd.

Waar mensen samenleven is het verstandig om regels te hebben die zorgen voor de goede orde, rust en veiligheid. Regels vind je daarom overal: in het verkeer, op scholen, op het werk. Regels maken duidelijk wat je wel en niet mag verwachten van de anderen en waar je jezelf aan hebt te houden.

Moeten instellingen huisregels hebben?

Ja, zorginstellingen waar je gedwongen opgenomen kunt worden (Bopz-instellingen) zijn verplicht om huisregels te hebben. Die huisregels gelden dan voor gedwongen opgenomen cliënten, maar ook voor vrijwillig opgenomen cliënten. Voor instellingen waar je alleen maar vrijwillig kunt worden opgenomen (de instellingen die niet onder de Wet Bopz vallen), zijn huisregels niet wettelijk verplicht. GGZ Nederland - de brancheorganisatie voor de geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg in Nederland - raadt deze instellingen echter wel aan om huisregels te hebben.

Wat mogen huisregels regelen?

Huisregels mogen niet meer regelen dan nodig is 'voor een ordelijke gang van zaken in het ziekenhuis'. In de huisregels staat bijvoorbeeld wat de bezoektijden zijn of hoe laat het rustig moet zijn op de afdeling. Huisregels moeten gaan over het verblijf in de instelling, niet over de behandeling. Ze mogen de vrijheid niet onnodig beperken. Ze mogen bijvoorbeeld niet regelen dat iedereen verplicht moet mee-eten op de groep of iedereen verplichten om naar therapie te gaan. GGZ Nederland heeft in 2009 een

modelreglement opgesteld. Hierin staat wat er wel en niet in huisregels mag staan. In het kader hieronder staat daarvan een overzicht.

Hoe weet ik welke huisregels er in mijn instelling gelden?

De instelling moet ervoor zorgen dat je de huisregels krijgt. Meestal ontvang je ze bij de start van de opname. Je kunt ze ook aan de behandelaar of aan de verpleging vragen.

De praktijk

Patiëntenvertrouwenspersonen (pvp'en) zien in hun praktijk dat huisregels vaak anders worden genoemd: afdelingsregels, leefregels of zelfs behandelregels. Soms zijn er ook regels die nergens op papier staan,

maar wel op de hele afdeling gelden.

Pvp'en houden in de gaten of huisregels dingen regelen die ze niet mogen regelen en daardoor onnodige beperkingen aan cliënten opleggen. Bijvoorbeeld regels die over de behandeling gaan, die de vrijheden te veel beperken, of sancties opleggen. Wanneer pvp'en onjuiste huisregels aantreffen, melden ze dat bij de zorginstelling, met de vraag ze aan te passen aan de modelhuisregels en de Wet Bopz.

Wat kan ik doen als ik vind dat de huisregels niet kloppen?

Je kunt als cliënt bezwaar maken tegen (huis)regels wanneer je vindt dat deze onredelijk zijn. Dat kan met de hulp van een pvp. Je kunt het ook bespreken met medewerkers van de afdeling of de cliëntenraad.

"We eten hier met mes en vork"

"Vanaf stap 8 (vrijheden) ben je verplicht een eigen fiets te kopen die je mag gebruiken voor stadsbezoek, verlof en vrijheden buiten het terrein"

"Borrelnotjes zijn op de detox niet toegestaan."

Dagelijks informatie over patiëntenrechten, tips, ervaringen en nieuws van de Stichting PVP in je tijdlijn? Volg ons op Twitter @StichtingPVP

COLOFON

De PVP-krant is een uitgave van de Stichting PVP. De Stichting PVP geeft cliënten in de zorg advies, informatie en ondersteuning bij de handhaving van hun rechten. De PVP-krant wil cliënten en geïnteresseerden informeren over het werk van de Stichting PVP, over (juridische) ontwikkelingen op het gebied van patiëntenrechten en belichten hoe patiëntenrechten in de praktijk al dan niet vorm krijgen. **Redactie:** Caroliena van den Bos, Jan Willem van Drunick, Hellen Köhler, Ronald de Koster, André de Mol, Ellen Oldenburg, Rachel Perquin, Sandra de Rooij, Marieke Rosing, Theo van Veldhuizen.

Verder werken mee: Nannie Flim en Ton Peter Withershoven.

Foto's: via stockbureau's, o.a. Dreamstime. **Overname van artikelen uitsluitend toegestaan met bronvermelding.** ISSN: 1380 - 1996 **Oplage:** 7500 **Ontwerp:** aiks grafische vormgeving

Druk: MultiCopy Utrecht **Reacties zijn van harte welkom via:** redactie@pvp.nl of via uw pvp

Voor informatie over de Stichting PVP: Stichting PVP, Maaleboulevard 87, 3581 CG Utrecht.

T 030-2718353 **www.pvp.nl** **Bij vragen en klachten over de ggz:** Helpdesk PVP, T 0900 - 444 88 88

Wat mag er wel in de huisregels staan?

In de huisregels mogen regels staan die nodig zijn voor de orde in de instelling. De volgende zaken kunnen bijvoorbeeld geregeld worden via de huisregels:

- De slaap- en rusttijden;
- Hoe laat er gegeten wordt;
- Op welke tijden er therapie wordt gegeven;
- Wanneer en waar je bezoek kunt ontvangen;
- Waar je kunt telefoneren en hoe de post is geregeld;
- Een verbod op het handelen en gebruiken van drugs;
- Hoe er omgegaan wordt met het schoonmaken van de afdeling en je kamer;
- Hoe er omgegaan wordt met wasgoed;
- Hoe er omgegaan wordt met onderling fotograferen;
- Waar je wel en niet mag roken.

Wat mag niet in de huisregels staan?

Huisregels mogen niet meer regelen dan nodig is voor de orde in de instelling. Ze moeten gaan over het verblijf in de instelling en niet over de behandeling. De volgende zaken mogen bijvoorbeeld niet geregeld worden via huisregels:

- De verplichting om naar therapie te gaan;
- Wat er gebeurt als je je niet aan de huisregels houdt;
- Een algeheel verbod om alcohol te drinken;
- Welke medicatie er gebruikt wordt;
- Beperkingen in het ontvangen van bezoek, die verder gaan dan nodig is voor een ordelijke gang van zaken;
- Regels over de persoonlijke verzorging;
- Een algeheel verbod om seksueel contact te hebben.

Toon van Meel en Tom van den Boom werken al jaren voor de Zeeuwse ggz-instelling Emergis en hebben in de afgelopen 15 jaar meegemaakt hoe alle huisregels werden afgeschaft en vervolgens weer werden ingesteld. "Huisregels zijn ongelooflijk besmettelijk!", is hun ervaring.

Huisregels; laten groeien, snoeien of helemaal uitroeien?

Beperkende, betuttelende of gewoon veel te veel huisregels. De pvp krijgt daar regelmatig klachten over van cliënten en spreekt instellingen daar vervolgens op aan. In de praktijk merken pvp'en dat wanneer in het aantal regels wordt gesnoeid, ze na een tijdje als vanzelf weer terug lijken te groeien. Waarom is het zo lastig ze af te schaffen of zelfs maar beperkt te houden?

In 1999: Oerwoud van regels

Toon van Meel is in 1999 teamleider op een gesloten afdeling van Emergis. Hij maakte zich in die tijd zorgen over de vele geschreven en ongeschreven regels. Hij legt uit waarom: "Huisregels zijn ongelooflijk besmettelijk! Zodra je een huisregel maakt, heb je een tweede regel nodig en je moet opschrijven wat te doen als iemand zich er niet aan houdt. Voor je het weet verzand je in een oerwoud van regels. Regels zijn niet nodig, we moeten met elkaar in gesprek gaan. Individuele afspraken maken en uitleggen waarom die belangrijk zijn. Neem bijvoorbeeld de regel dat de tv om half elf uit moet op de afdeling. Mensen gaan op een gegeven moment weer naar huis. En als wij niet uitleggen dat de tv bijtijds uitgaat om een goed waak- en slaaprime te bevorderen, wat hebben ze dan geleerd? Alleen maar dat bij Emergis de regel geldt dat om half elf de tv uitgaat! Dan zijn ze dus geen stap verder." Wijzen op regels in plaats van in gesprek gaan beschadigt volgens Van Meel de vertrouwensrelatie tussen cliënt en medewerker: "Met die afdelingsregels roep je juist de ruzies op die je wilt bestrijden. Haal de incidentmeldingen er maar eens bij, dan zie je dat het overgrote deel te maken heeft met frustraties over regels. Als we afstappen van die algemene regels wordt het echt voor alles en iedereen veiliger en leuker."

In 2000: Uitroeien

Een jaar later mag Van Meel het gaan proberen: zijn afdeling gaat werken zonder regels, hij mag ze allemaal 'uitroeien'. Tom van den Boom is in die tijd verpleegkundige. Hij denkt met een lach terug aan de verandering: "Al die regeltjes..., om negen uur was mijn shirt al kapot, waren mijn schoenen al naar de klote, zaten er al drie mensen in de separeer en dan moest het ontbijt nog beginnen. Toen de regels eenmaal waren afgeschaft, vroegen we ons af wat het nut is iemand om acht uur te wekken die de hele ochtend niets te doen heeft." Van Meel herkent dit: "Voorheen was je vaak lang bezig om mensen uit bed te halen. Soms hebben we zelfs het matras in de gang gelegd en de kamerdeur op slot gedaan. We dachten oprecht dat dat goed was." Volgens Van Meel moesten de cliënten behoorlijk wennen aan het ontbreken van de regels: "Ze mochten ineens zelf bepalen hoe laat ze gewekt wilden worden. En wat bleek? Iedereen zei: "Wek me maar gewoon om acht uur, zoals altijd." We hadden mensen dus totaal afgeleerd om zélf na te denken over wat ze willen of kunnen, ik heb me daarover kapot geschaamd. Pas na een tijdje gingen de mensen weer eigen keuzes maken. Er was niemand meer die nog de hele dag in bed bleef liggen: zo'n verrassing!" Ook Van den Boom merkte dat de individuele aanpak

succes had: "Ik kon me niet meer verschuilen achter regels. We gingen in gesprek met de patiënten en langzaam zag je mensen weer plannen maken, doorstromen, zelfs zelfstandig gaan wonen. Ze gingen weer dingen doen waar ze zélf voor kozen, dat werkte dus beter dan iets opleggen."

In 2007: Toch weer groeien

Zeven jaar verder, we leven inmiddels in 2007, wordt Toon van Meel hoofd Kliniek en volgt Tom van den Boom hem op als teamleider. In nauwe samenwerking proberen ze het werken zonder regels voort te zetten. Toch keren de regels langzaam terug. Waar kwam dat door? Terugkijkend zeggen beiden nu dat werken zonder huisregels vraagt om goede randvoorwaarden. Zo moet het team kennis en ervaring hebben om in gesprek te blijven en niet in een politierol te belanden. Dit is moeilijker als je weinig ervaring hebt.

Toon noemt het voorbeeld van een mevrouw die op de afdeling verbleef: "Ze zei tegen me: 'Als er leerlingen werken weet ik dat het op de afdeling strenger is, omdat zij minder ervaring hebben en daardoor meer behoefte hebben aan houvast. Dus blijf ik maar op mijn kamer, dan kom ik niet in conflict met ze'."

Maar ook de meer ervaren medewerkers kregen toch weer behoefte aan regels: "Verpleegkundigen komen niet naar hun werk om alleen regels te handhaven. Maar ze worden dagelijks geconfronteerd met hele lastige situaties en regels lijken dan al snel een goede oplossing. Bijvoorbeeld toen twee mensen elke avond wakker wilden blijven. Medewerkers wilden daar afspraken over. En daarmee bedoelden ze regels of omgangsvormen. Die roep om regels is trouwens niet uniek voor de zorg. Zodra er in Nederland iets gebeurt roepen we om regels, handhaving en orde. Logisch dus dat medewerkers daar snel op teruggrijpen. Als je dan tóch zonder regels wilt blijven werken, moet je als leidinggevende je team blijven ondersteunen in dat proces. Ik denk dat we daar op onze afdeling niet genoeg in geïnvesteerd hebben."

Beide mannen denken dat de behoefte aan regels en houvast in de jaren daarna nog sterker werd door de bezuinigingen en veranderingen in de zorg. "Beddenafbouw, het wisselen van afdelingen, van behandelaren, van leidinggevendenden. Teams zijn veel bezig geweest om stomweg te overleven", legt Van den Boom uit. "En werken zonder regels vraagt om veel afstemming met de cliënten en met elkaar, dus heb je er juist een stabiel team voor nodig." Daar komt volgens hem nog bij dat door bezuinigingen het aantal verpleegkundigen op de afdeling afnam terwijl de zorg complexer werd: "Doordat mensen vaker en langer vanuit huis worden behandeld, worden ze alleen nog opgenomen met een crisis, dat geeft meer onrust op de afdeling. Er is nauwelijks meer tijd voor een rustig gesprek om per persoon afspraken te maken. Dus vragen medewerkers sneller om regels om zich staande te kunnen houden. Je ziet die ontwikkeling en je probeert het tegen te gaan, maar je snapt het ook heel goed."

In 2015: Het oerwoud is terug, snoeien?

Nu, in 2015, klagen cliënten van Emergis opnieuw over de vele regels. De pvp spreekt bestuurder Rick Mentjox daarop aan. Kunnen de regels net als vijftien jaar geleden worden afgeschaft? Mentjox zou dat wel willen, maar de extra tijd om dingen per persoon af te spreken ontbreekt. "Dan is één algemene regel al snel gemakkelijker voor medewerkers dan 10 of 20 individuele afspraken. Bovendien, in iedere samenleving zijn regels nodig. Dat geldt zeker op afdelingen waar mensen samen en soms zelfs gedwongen verblijven. Mensen die verschillend zijn, niet voor elkaar gekozen hebben en zich soms ook nog angstig of gespannen voelen. Regels kunnen dan veiligheid bieden, zoals dat in het verkeer het geval is. Want als je niet weet of iemand zal stoppen als je van rechts komt, wordt het onoverzichtelijk. Je kunt het ook vergelijken met een hotel. Je huurt een kamer, maar je mag niet de gordijnen van de rails trekken. Tegelijk mag je ook service en begeleiding verwachten. Dus geen bons op de deur dat je NU moet ontbijten". Hij kan zich wel goed voorstellen dat sommige regels frustratie oproepen. "Ik ken een voorbeeld van een man die naar het einde van een film zat te kijken toen de verpleegkundige klokslag half

elf de tv uitzette. Dit was nu eenmaal de regel. Hij kreeg geen ruimte om in gesprek te gaan, gaf een harde schop tegen de deur. De situatie escaleerde en uiteindelijk is hij gesepareerd. Dan bedenk ik dat IK niet zou kunnen uitleggen waarom die man niet nog vijf minuten die film zou mogen afkijken. Als ik dat niet kan uitleggen dan doe ik het niet. Naast regels moet je ook gewoon gezond verstand gebruiken."

Soms weet je niet eens meer waar een regel vandaan komt

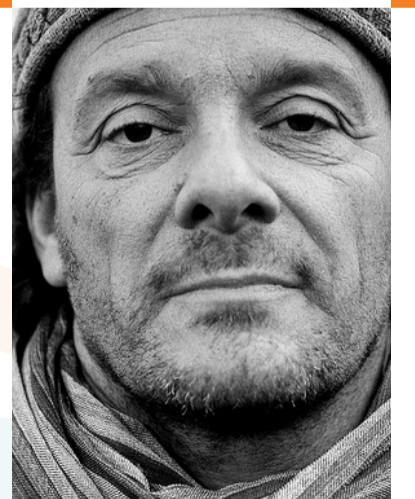
Mentjox streeft dus naar minder regels, die logisch en uitlegbaar zijn. "Elke regel die je niet kunt uitleggen kan geschrapt worden. Soms weet je namelijk niet eens meer waar een regel vandaan komt. Zo werkte ik ooit op een afdeling waar je maar één glas ranja per dag mocht. Niemand kon uitleggen waarom. Na speurwerk bleek dat die regel ooit was gemaakt voor één cliënt die steeds met de ranja gooide. De cliënt was al jaren weg maar de regel bestond nog! Op die manier slijbt het langzaam dicht met regels. Dan helpt het als iemand zoals de pvp zegt dat we weer toe zijn aan het nodige snoeiwerk!".

**Sandra de Rooij
Rachel Perquin**

Vragen of klachten over de ggz?

Kijk op www.pvp.nl of bel de Helpdesk PVP
T 0900 444 88 88

Bereikbaar op:
maandag t/m vrijdag 10.00 - 16.00 uur
en zaterdagmiddag 13.00 - 16.00 uur
of stuur een e-mail naar helpdesk@pvp.nl

Mag je leven zoals je zelf wilt op je eigen kamer in de instelling? Onderzoek wijst uit dat dit meestal niet het geval is. De verschillen tussen instellingen zijn soms erg groot. Onverklaarbaar groot.

Dat maak ik zelf wel uit!

Regels voor bezoek zijn soms beperkend en kunnen per instelling zeer verschillen.

‘We missen het even samen alleen kunnen zijn’

Stel, al jaren draai je om acht uur de voordeur op slot en ploft op de bank om je favoriete serie te bekijken. Je steekt een sigaretje op en drinkt een glaasje wijn. Ondertussen neem je een handje chips terwijl de hond en katten gezellig bij je kruipen. Soms kijkt je beste vriend mee, of anders appen jullie tijdens de uitzending met elkaar om alle ontwikkelingen in de serie te bespreken. Niets bijzonders, toch? Dat doen duizenden Nederlanders iedere dag.

Stel, je bent gedwongen opgenomen in een ggz-instelling. Mag je dan nog steeds zelf uitmaken hoe je je avond doorbrengt? De Stichting PVP onderzocht aan de hand van de huisregels op 117 gesloten ggz-afdelingen wat cliënten wél en niet mogen doen op hun eigen kamer.

Mag ik me, wanneer ik dat maar wil, terugtrekken op m'n eigen kamer?

Vaak wel, maar dat mag niet overall. Op 14% van de afdelingen mag je soms niet op je eigen kamer zijn. Meestal tijdens therapie of bij groepsmomenten. Op bijna de helft van alle afdelingen zijn er tijden waarop je er juist verplicht moet zijn, vaak is dit 's nachts. Er zijn daarin wel grote verschillen qua tijdstip. Op de ene afdeling moet je vanaf 21:30 uur op je kamer zijn en op een andere afdeling vanaf 01:00 uur.

Mag ik zelf m'n deur op slot doen?

Op de meeste afdelingen mag dit wel. Soms kan het niet, omdat de deur niet van binnenuit op slot kan of moet je het eerst aan een verpleegkundige vragen.

Mag ik medecliënten op m'n kamer uitnodigen?

Bij 55% van de afdelingen mag dat helemaal niet. Bij een kwart van de afdelingen mag dat wel, maar zijn er bepaalde voorwaarden aan verbonden. Bijvoorbeeld alleen tijdens het bezoeken.

Mag ik roken, drinken en eten op m'n eigen kamer?

Dat mag vaak niet. Op 81% van de afdelingen mag je niet roken op je eigen kamer. Alcohol drinken mag slechts op één van de onderzochte afdelingen. Op alle andere afdelingen is het niet toegestaan. Vaak werd gezegd dat alcohol drinken op de eigen kamer niet mag omdat alcohol drinken überhaupt niet is toegestaan op de afdeling. Op 12% van de afdelingen mag je niet eten op je eigen kamer.

Mogen mijn hondje en katten mee?

Nou nee, meestal niet. Op ongeveer de helft van de afdelingen mag je helemaal geen huisdier meenemen. Soms mag het wel in overleg. Of je mag alleen een huisdier houden dat niet de kamer uit hoeft, bijvoorbeeld wel een vis, hamster of vogel, maar geen hond of kat.

Kan ik gewoon televisie kijken, muziek luisteren en internetten zoals ik dat wil?

Vaak wel, maar op 22% van de afdelingen is er geen televisieaansluiting op de kamers. Muziek en radio luisteren is meestal geen probleem.

Op ongeveer een derde van alle afdelingen is er geen internetaansluiting (en WiFi) op de kamer. Het kan zijn dat je op deze afdelingen wel gebruik kunt maken van internet via je eigen mobiele telefoonabonnement. Bij 84% van de afdelingen mag je je mobiele telefoon onbeperkt gebruiken op je eigen kamer.

Op 6% van de afdelingen is internetgebruik echter helemaal niet toegestaan en op 14% van de afdelingen word je beperkt in internetgebruik. Je mag daar bijvoorbeeld alleen op bepaalde tijden internetten (bijvoorbeeld niet 's nachts) of zijn er filters voor bepaalde sites.

Wat blijkt nu uit dit onderzoek?

Er zijn grote verschillen tussen afdelingen. Op de ene afdeling heb je als cliënt te maken met heel veel beperkingen in het gebruik van je eigen kamer, terwijl je op een andere afdeling juist heel veel ruimte krijgt. Grote verschillen in beperkingen tussen instellingen zijn onwenselijk. Beperkingen op basis van huisregels zijn alleen toegestaan als dat strikt noodzakelijk is om de orde op de afdeling te bewaren. Waarom de ene instelling daar meer regels voor moet inzetten dan de andere, is onduidelijk.

Als je vragen of klachten hebt over de regels die in jouw instelling gelden, kun je aan de verpleging vragen waarvoor deze regels dienen en of ze anders kunnen. Je kunt ook contact opnemen met de pvp of de cliëntenraad van de instelling.

Aanleiding

Soms gebruiken ggz-instellingen regels die voor iedere cliënt gelden, maar waarover het model van GGZ Nederland (zie bladzijde 3) niets zegt. Over het gebruik van de eigen kamer bijvoorbeeld geeft het model weinig specifieke regels. Er staat niet of een cliënt de eigen kamer op slot mag doen of dat een cliënt niet mag eten op de eigen kamer. Het is daarom interessant om te weten wat instellingen daar dan voor regels voor bedenken.

Als je bent opgenomen op een gesloten afdeling kun je vaak niet zelf op bezoek gaan bij vrienden of familie. Gelukkig is het meestal wel zo dat je bezoek mag ontvangen. Hoe gaat dat in de praktijk? Zijn er regels voor het aantal bezoekers dat je mag ontvangen en voor de tijden waarop het bezoek mag komen? En mag je je bezoek meenemen naar je eigen kamer? Lees het verhaal van Marian. Haar partner Hans werd onlangs opgenomen, zij vertelt over hun ervaringen.

"Het ging echt niet meer thuis. Hans was zo druk en gespannen dat de kinderen er bang van werden." Marian (36), vertelt dat ze uiteindelijk de crisisdienst heeft moeten inschakelen. Hans werd met lichte drang naar een gesloten afdeling van een psychiatrische kliniek gebracht. Na een lastig afscheid en de belofte dezelfde avond met de kinderen op bezoek te komen, is ze die middag weer naar huis gegaan.

Bezoekuur

Marian kreeg een folder van de afdeling mee, waarin stond dat ze 's avonds tussen 18:30 uur en 20:00 uur welkom was. "Ik wist eigenlijk niet hoe ik dat voor elkaar zou moeten krijgen. De kliniek waar Hans is opgenomen ligt op ruim 45 minuten rijden van ons huis. Ik werk tot half zes en moet dan eerst nog de kinderen van de opvang halen, daarna vlug eten en hup, hup de auto in. Dat gaf een hele hoop extra stress in deze toch al zo moeilijke situatie. Het zou ontzettend veel gescheeld hebben als we iets langer de tijd hadden en bijvoorbeeld tot half negen konden blijven. Na een tijdje ben ik ermee gestopt om iedere avond op bezoek te komen, dat was echt te belastend voor mij en de kinderen. Die neem ik nu sowieso alleen nog maar in het weekend mee. Dat is jammer, want Hans fleurde altijd op als hij ze ziet, maar het is wel een stuk rustiger voor iedereen."

Hoe en wat is er onderzocht?

Van 117 gesloten ggz-afdelingen voor volwassenen in Nederland hebben pvp'en managers en verpleegkundigen geïnterviewd. We vroegen hoe cliënten gebruik kunnen maken van hun eigen kamer. Wat mag er wel en wat mag er niet? Het ging om gesloten afdelingen uit de algemene en de forensische psychiatrie. We kozen voor gesloten afdelingen omdat je daar vaak de afdeling niet af mag en je dus niet kunt onttrekken aan de (huis)regels.

Het hele onderzoek is te vinden op www.pvp.nl/onderzoek of op te vragen bij secretariaat@pvp.nl

Geen fijne plek

Marian vertelt dat ze het ook moeilijk vindt dat ze tijdens het bezoeken niet met Hans op zijn eigen kamer mag zitten. Als ze alleen komt, is het de bedoeling dat ze Hans ontmoet in de huiskamer. "Dat is echt geen fijne plek. De ruimte is afgeleefd, vies, en sommige mensen gedragen zich vreemd." Als ze in het weekend de kinderen meeneemt, worden ze in een soort bezemkast gezet. Een kamer met kale wanden zonder ramen. "De kinderen voelen zich daar niet op hun gemak."

Intimiteit

"De opname duurt nu alweer een aantal weken en het gaat gelukkig steeds beter met Hans. We missen elkaar wel heel erg, ook de intimiteit, gewoon even samen kunnen zijn", zegt Marian zichtbaar geëmotioneerd. "Op zijn kamer mag ik niet komen en er is ook nergens in de instelling gelegenheid om even alleen met je partner te zijn, zonder dat er anderen bij zijn. Dit alles maakt het voor mij, maar zeker ook voor Hans, erg zwaar om deze emotionele tijd door te komen. Gelukkig heeft Hans net te horen gekregen dat hij over drie dagen naar huis mag, daar kijken we met z'n allen erg naar uit."

Verschillend

Marian is niet de enige met deze ervaringen rond bezoek. Om de dagelijkse gang van zaken goed te laten verlopen zijn er nu eenmaal regels voor alle cliënten en bezoekers van een afdeling. Maar waarom zijn die regels soms zo beperkend en zo verschillend?

Onderzoek naar huisregels

Afgelopen jaar hebben pvp'en de managers van 117 gesloten afdelingen voor volwassenen in de ggz geïnterviewd over de huisregels. En wat blijkt? Bij slechts 7% van de afdelingen mag er doorlopend bezoek komen, zelfs 's nachts. Op alle andere afdelingen zijn er bezoektijden. Op de ene afdeling is dat een paar keer per week op bepaalde vaste uren en op een andere afdeling is het bezoek overdag altijd welkom. Op 12% van de onderzochte afdelingen mag het bezoek niet op de kamer van een cliënt komen. Net als Hans en Marian zullen er vaker mensen zijn die intimiteit moeten missen, want bij 23% van de onderzochte afdelingen is intimiteit op de eigen kamer niet toegestaan. Ook is daar vaak elders in de instelling geen gelegenheid voor.

Natuurlijk zijn alle afdelingen niet exact te vergelijken, maar toch rijst de vraag hoe de verschillen in regels zo groot kunnen zijn.

Vragen over regels omtrent bezoek?

Het is in elke ggz-instelling voor opgenomen cliënten mogelijk om vragen of klachten over regels omtrent bezoek voor te leggen aan de medewerkers op de afdeling of de cliëntenraad. Je kunt ook samen met de pvp proberen beter passende afspraken te maken.

“We praten over normale onderwerpen”

“Je mag niet de haren van je groepsgenoot knippen of scheren”

“Je hebt een uur de tijd om boodschappen te doen voor de groep”

Buiten het instellingsterrein mag het wél

“Goedemorgen.” Mijn groetende blik naar het groepje wandelaars in het parkje op het instellingsterrein wordt vriendelijk beantwoord. Er is op gezette tijden begeleid wandelen voor cliënten zonder zelfstandige vrijheden. Er loopt ook een hond mee aan de leiband. Zeker uit de kennel die verderop op het terrein gevestigd is. Daar is ook een soort dierenweide, met een nachtverblijf voor konijnen en cavia’s.

Vaak zie ik daar cliënten met de dieren in de weer. Hokken verschonen, vers groenvoer in de ruif en lekker knuffelen met zo’n pluizenbol. Een mooi alternatief voor het verbod op huisdieren op de locatie. En een slimme oplossing voor veelal alleenstaande cliënten die geen oppas hebben voor hun viervoeter. Zo blijft de band met thuis toch wat in stand. “Mijn huisdier geeft me steun in deze moeilijke periode”, is me wel eens toevertrouwd. “En ik kan mijn gevoel erin kwijt.” Vreemd dat er in veel instellingen toch een verbod op huisdieren is.

Zelfmedicatie

Ik ben onderweg naar het winkelcentrum even verderop, snel een boodschap doen. Twee, mij bekende, cliënten zitten net buiten het hek op een bankje met elkaar te roken “Wat rook jij?”, hoor ik zeggen. “Haze”, is het antwoord. Op het terrein van de instelling laten verbodsbordjes met het zo herkenbare groene blad niets aan duidelijkheid te wensen over. Maar hier buiten het terrein mag het wél. Mijn kennis van geestverruimende middelen reikt niet veel verder dan gele of rode Libanon. Uit de tijd dat Jimi Hendrix het idool was

van een zich vrijvechtende generatie. ‘Purple Haze’, mooi nummer, bedenk ik me, net als ‘The Wind Cries Mary’. Een doordringende lucht bereikt mijn neus. ‘... the traffic lights ... turn blue ... tomorrow.’ Hendrix heeft in zijn korte leven een schat aan beeldende teksten nagelaten. En nummers als ‘Manic Depression’, herkenbaar voor veel cliënten. “Ik weet wel dat het ook averechts kan uitwerken, maar zo kom ik weer bij mijn gevoel dat ik met al die zware medicijnen dreig kwijt te raken.” Blowen als een vorm van zelfmedicatie, alle huisregels ten spijt.

Vrijheid

Als ik weer terugkeer van de winkel, zit het tweetal nog gebroederlijk naast elkaar. Ik haast me naar de ingang van de gesloten afdeling, waar ik een afspraak heb. Ook het groepje wandelaars dat ik eerder tegenkwam, is klaar met hun genoten vrijheid. Ik loop met het groepje, inclusief hond, mee naar binnen en knoop met een van hen een praatje aan. “Lekker even de benen gestrekt?”, vraag ik aan de man met de hond. Dan valt mijn oog op het politie-insigne op zijn borst. Ik stel me voor, hij ook. “En dit is Snuf, onze drugshond”, vult hij aan. “Buiten niks aangetroffen deze keer”, rapporteert de politieman aan een van de medewerkers van de instelling. “Nu alleen hier binnen nog en dan zit het er weer op.” Huisregels, een gevoelig onderwerp. Misschien zijn huisdieren toch zo’n gek idee nog niet.

Het verbodsbordje laat niets aan duidelijkheid te wensen over

Pasqal van Pinxteren

De **zomer-editie 2016** van de PVP-krant staat in het teken van ons 35 jarig jubileum.

Mis hem niet!

STICHTING **pvp**
vertrouwenspersonen in de zorg

Meld je aan voor een digitale versie via **secretariaat@pvp.nl**